

Alföld-kutatás, Szeged-kutatás

MOST MŰLOTT hatvan éve, hogy — 1908 őszén — a Magyar Földrajzi Társaság szegedi vándorgyűlésén Lóczy Lajos és Cholnoky Jenő kezdeményezésére programul tűzték ki az Alföld beható tudományos vizsgálatát. 1909-ben a társaság megalakította *Alföldi Bizottságát*, melynek szorgalmazására a *Földrajzi Közleményekben*, *Ethnographiában*, a *Néprajzi Értesítőben* számos értékes adatközlés vállalta az úttörés nehézségeit.

Egyetem híján a kezdemény nem bontakozhatott ki úgy, mint Lóczyék szeretnék volna. Az első világháború is közbeszólt. Csak a húszas évek közepén, immár a szegedi egyetem bölcsészprofesszorainak kezdeményezésére indult újból a munka. 1927-ben megalakult a *Szegedi Alföldkutató Bizottság*, amely gazdag programot dolgozott ki a táj tudományos földerítésére, folyóiratot is indított *Népünk és Nyelvünk* címmel a néprajzi, nyelvészeti, irodalmi hagyományok közkinccsá tételére. A földrajz eredményeit a *Föld és Ember*, a régészetét a *Dolgozatok*, az irodalomét a *Széphalom*, filológiáját a *Szegedi Füzetek* publikálták. 1941-ben ugyancsak az egyetem keretében *Alföldi Tudományos Intézet* létesült, amely előbb *Kogutowicz Károly*, 1943-tól *Bartucz Lajos* igazgatásával az eddiginél szervezettebb, intézményesebb tudományos munkát kezdett. Ezúttal a második világháború szót közebe, de a felszabadulás után az intézet két vaskos tanulmánygyűjteménnyel (1946, 1948) bizonyította addigi munkájának eredményeit, létének szükségességét.

Annak idején magam is bírálója voltam e két évkönyvnek, s az intézet munkájának. Bartucz professzor nem sértődött meg az első kötetet ért kritikáért, sőt szavunkon fogott: a második évkönyvben már szépszámmal szerepelt az az ifjú tudós, amelynek hiányát az elsőből kifogásoltam.

Bírálásunknak azonban nem várt következménye lett: az intézet megreformálása, megújítása, tevékenyebb munkára való serkentése helyett, amely célunk volt, az intézetet megszüntették. A *fürdővízzel a gyereket is kiöntötték*. Az *Alföldi Tudományos Intézet 1949-ben befejezte munkáját*.

Néhány évvel ezelőtt egészen más irányból — a természettudományok felől — merült fel az egyetemeken kívüli tudományos kutatás intézményessé tételének igénye, s így született meg a *Szegedi Akadémiai Bizottság*. Kétségtelen, hogy a húszas évekkel szemben, amikor elsősorban a bölcsészeti karáról volt híres a szegedi egyetem (*Marót Károly*, *Mészöly Gedeon*, *Sik Sándor*, *Solymossy Sándor* stb. révén), az utóbbi időben (már *Szentgyörgyi óta*) a biológiai, orvosi, fizikai, kémiai, matematikai „iskolái” vitték szét híret, immár nemcsak hazánkban, hanem világszerte.

Természetesen kell tehát tartanunk az orvosi és természettudományok túlsúlyát a *Szegedi Akadémiai Bizottság* munkájában. Nem természetes azonban e túlsúly mértéke. Az *Akadémiai Bizottság*nak egyetlen társadalomtudományi munkatársa sincs, a társadalomtudományi részlege nem is hallat magáról. Pedig még a Szegedi Akadémiai Bizottság létesítése előtt, 1958 júniusában, a *Tiszatáj* hasábjain *Keserű Bálint* „*Akadémiaiak — és a társadalomtudományok vidéki műhelyei*” című tanulmányos cikkében helyesen sürgette akadémiai filiálé létrehozását a társadalomtudományok szolgálatára. „Szegeden — írta egyebek közt — az elmúlt évtizedekben a magyar irodalom jeles alkotói működtek. Ezek hagyatékának a feldolgozása, műveiknek kiadása és életműjük értékelésének megkezdése minden-

képpen egy szegedi irodalomtörténeti kutatócsoportra várna. Ez a kutatócsoport összefogná azt a munkát, ami *Juhász Gyulával* és *Móra Ferencsel* kapcsolatban már folyik, megkezdendé *Tömörkényre*, *Radnótira* és másokra vonatkozóan... Ezeket a kutatócsoportokat az illető város és az illető országrész történelmi, nyelvészeti, irodalmi, néprajzi hagyományainak őrzésén és marxista feldolgozásán túl felelőssé kellene tenni azért is, hogy a társadalomtudományi kutató munkába bekapcsolják a maguk területén a középiskolai tanárokat, könyvtárosokat, levéltárosokat és a nyugdíjas értelmiségieket is.”

Mindéz ma is megvalósításra vár. Talán eljött az ideje, hogy a jelenleg is működő, éppen fennállásának huszadik évfordulóját ünneplő pécsi *Dunántúli Tudományos Intézet* mintájára a Szegedi Akadémiai Bizottság a *Magyar Tudományos Akadémia Alföldi Tudományos Intézetévé* alakuljon át, s benne a társadalomtudományok is megkapják Szeged művelődéstörténeti hagyományainak, föltárandó irodalmi, történeti, néprajzi stb. értékeinek megfelelő arányú és intézményesen biztosított szerepüket.

PÉTER LÁSZLÓ

SZEOL SC

Névváltozás a SZEAC-nál

A Szegedi Egyetemi Atlétikai Club küldött-gyűlése január 13-án ült össze. Ezen az ülésen igen fontos, az egyesület jövője szempontjából döntő határozatok születtek. A Szegedi Olajbányász Sportkör megszűnésével megnyílt a lehetőség arra, hogy az olajipar hathatósan támogathassa a szegedi egyetemi sportot, valamint széles bázisával hozzájáruljon annak intenzív fejlesztéséhez. Ebből következően az egyesület neve *Szegedi Egyetemi és Olajipari Sport Clubra* változik, melynek rövidítései: SZEOL SC. A névváltozás és az új lehetőségek jegyében került kidolgozásra az egyesület új alapszabálytervezete, valamint 1969. évi faladatelve. A feladatterv foglalkozik az egyesület vezetési és szervezési feladataival, ahol súlyponti szerepet kap a helyi anyagi és egyéb lehetőségek tervszerű felhasználásának növelése és az egyesület taglétszámának emelése. Kiter még a feladatterv az oktatási és nevelési feladatokra, az agitációs és propaganda munkára, a minőségi és tömegsport kérdéseire, valamint a gazdasági feladatokra. A névváltozásból következően az elnökség is kiegészült. Tagjai: *Antalfy György* elnök, *Bérczi Imre*, *Jurátovits Aladár* elnökhelyettesek, valamint *Ambrus György*, *Baross József*, *Csizmeg István*, *Deák Ferenc*, *Hasznosi János*, *Herczeg Ferenc*, *Kemenes Béla*, *K. Szabó Sándor*, *Márta Ferenc*, *Nagy Lajos*, *Párczen Menyhért*, *Simon László*, *Szontagh Ferenc*, *Szűcs Miklós*, *Tari János*, *Tóth Károly*, *Tóth László* és *Varga János*.

Mivel a névváltozás közelebbi körülményeiről is tájkozódni kívántunk, dr. Bérczi Imrét, az egyesület egyik elnökhelyettesét kértük meg arra, hogy válaszoljon néhány kérdésünkre.

— *Azt már tudjuk, hogy a névváltozás előfeltételét a Szegedi Olajbányász Sportkör megszűnése teremtette meg. Szeretnénk megkérdezni, hogy melyek voltak azok az indítékek, melyek a változást lehetővé tették?*

— A Magyar Testnevelési és Sport-szövetség II. kongresszusán a testnevelési és sportmozgalom jövőjére vonat-

közben jelentős határozat született. A határozat értelmében okvetlenül szükséges a testnevelés és sport még szélesebb körű elterjesztése, fejlesztése, melynek egyik legfontosabb eszköze a *helyi igényeknek és lehetőségeknek legjobban megfelelő formák bevezetése*. A határozatban fontos szerepet kap az a célkitűzés is, hogy „erősíteni kell a sportolási feltételek megteremtéséhez a sportegyesület és bázisának együttműködését, igényelni a helyi állami, társadalmi, gazdasági szervek támogatását és növelni a saját eszközű bevételeket”. A határozat fontos szerepet szán a jövőben a felsőoktatási intézmények sportéletének, ezért kettős feladatot tűzött ki: *részint emelni kell a sportolásban résztvevők számát, annak érdekében, hogy az egyetemi sportklubok az élsportok bázisává fejlődjenek; részint a munka színvonalának emelésével, a feltételek javításával elő kell segíteni, hogy az egyetemi jellegnek megfelelő sportágakban a szakosztályok az élvonalba kerüljenek.*

— A határozatban foglaltakat egyesületünk további munkájára nézve feltétlenül irányadónak kell tekintenünk. Látna az elmúlt esztendő problémáit, nehézségeit számos megbeszélést folytattunk az állami, párt és sportirányító szervekkel az előbbi kérdésekkel kapcsolatban. Végül arra a megállapításra jutottunk, hogy a sportmunka színvonalának és főleg eredményességének megjavítása érdekében feltétlenül szükséges az MTS határozatának konkrétizálása. Ezek után örömmel fogadtuk a Szegedi Olajbányász Sportkör megszűnésével kialakult helyzetet, amely jó lehetőséget nyújtott a fentiek megvalósítására.

— Lehetőségünk nyílik arra, hogy az egyesület bázisát minden lehetséges vonatkozásban szélesítsük. Sokban javíthatunk a személyi feltételeken, hiszen az olajipari dolgozókkal nagy mértékben bővülhet az egyesület taglétszáma. Emellett anyagi lehetőségeink is növekedni fognak. Az eddigiek mellett indokoltá és szükségessé tették a változtatást a fennálló problémák is, hogy csak egyet említsék, a labdarugó-csapat kiesése az NB I-ből.

— *Milyen konkrét eredményekkel számolhatunk a változás következtében?*

— A lehetőségeknél kifejtettek mellett sokat várunk anyagi helyzetünk megjavulásától. Ha Szeged város, illetve Csongrád megye legnagyobb sportegyesületében folyó munkánk eredményességét javítani akarjuk, ahhoz okvetlenül szükség van jelenlegi létesítményeink fejlesztésére. *E célból létesítményfejlesztési terv készült, melyben fontos szerepet kap a stadion korszerűsítése.* Reméljük azt is, hogy a továbbiakban az anyagi támogatás szintjét minden sportágban a szükségleteknek illetve a nyújtott teljesítménynek megfelelően tudjuk biztosítani.

SZÁVAY ISTVÁN

Főiskolás patronálók

A főiskola Fizika I. KISZ-alapszervevények tagjai hasznos és jövendő hivatásukhoz közel álló segítséget nyújtanak a Gyermekklinika betegeinek és a Londoni körüti gyermekotthon lakóinak. A klinikán minden kedd, szerda, csütörtök és pénteki napon foglalkoznak a bent fekvő gyermekekkel, akik így nem maradnak el tanulmányaikban. A gyermekotthonban már összetettebb feladat vár rájuk. Az itt élő gyermekek számára egyszerre jelentik a pedagógust, a barátot és a szülőt is. Energiájuk és lelkesedésük mindezt lehetővé teszi számukra. Így sok olyan lényeges ismeretet, érzelmet és élményt nyújtanak ezeknek a gyerekeknek, melyek hiánya egész életükre rányomná bélyegét.

SAKK

Rovatvezető:
dr. Mosonyi Kálmán

MAGYARORSZAG BAJNOKA:
FORINTOS GYÖZÖ

Vaskos meglepetés! Számítottunk arra, hogy fiatal mestereink nem fogják tisztelni a nagymesterek tekintélyét, hogy sok meglepő részeredmény lesz a XXIV. Magyar Bajnokságon. De hogy Forintos Győző nemzetközi mester ebben az erős mezőnyben, 7 nagymester és a mestergárda színvára előtt szinte az első fordulótlól kezdve vezetni fog, s előnyét fokozatosan növelve már két fordulóval a befőzés előtt bebiztosítja a bajnokságot! — erre talán még a fiatal bajnok sem számított.

Forintos Győző 1935. július hó 30-án született Budapesten. 16 éves korában már I. osztályú sakkzó, 20 éves korában mester, s 28 éves, amikor a nemzetközi mesteri címet is megkapja a FIDE 1963. évi baseli kongresszusán. Fejlődése nem olyan gyors, mint pl. a Portisché, de egyenletes, töretlen. Nemzetközi versenyeken mindig jól szerepel, de átúti sikert nem mutat fel. Mint a Közgazdasági Tudományi Egyetem hallgatója négy alkalommal (Lyon, Reykjavik, Budapest, Helsinki) a magyar csapat legjobb pontszerzője a Főiskolai Olimpián. Állandó megbízható tagja a magyar válogatott csapatnak, jól szerepel az Európa-bajnokságokon. Két ízben az olimpiai csapatban is helyt kap, először 1958-ban Münchenben, ahol nem rajta múlik a kudarc (9 győzelem, 3 döntetlen, 1 vereség), másodszer 1966-ban Havannában (7 győzelem, 2 döntetlen, 3 vereség). A magyar bajnokság döntőjében eddig tizszer szerepelt. Kétszer negyedik lett, kétszer hatodik, a többi alkalommal meg kellett elégednie szerényebb helyezéssel. Szeged sakkzóját már 17 éves korában megismerték Forintost, amikor az 1953. évi bajnokság egyik elődöntőjét Szegeden rendezték, s azt a fiatal mesterjelölt fölényesen nyerte.

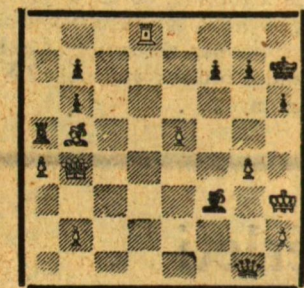
Nagyon rokonszenves, szerény fiatalember, igen sokoldalú sakkzó. Inkább pozíciójátékos, pozíciófőnyere, majd nyerhető végjátékra törekszik, de nem fél akkor sem, ha a harc taktikai mezőkre terelődik. (Ilyenkor inkább a kibécelt ereiben fagy meg a vér!) Harcos sakkot játszik, nehéz állásokban is szívesen és eredményesen küzd. Mostani bajnoksága eddigi sakkpályafutása legnagyobb sikere. A sajtótájékoztatóst most is gyengye volt, nem tudhatjuk tehát, hogy bajnokságában mekkora szerepe volt a tornaszerecsének. Egy ekkora verseny megnyeréséhez azonban mindenkinek szüksége van Fortuna jóindulatára. Portisch betegsége kétségtelenül előnyhöz jutatta Forintost. Ezen a gyenge formája is neki kedvezett. Bilek és Szabó azonban nem luganói formában játszottak, s a mezőny azonfelül is erős volt. Forintos ma még nincs 34 éves, a fiatalág lendülete és energiát birtokában van, ugyanakkor közel két-évtized tapasztalata áll már mögötte, a további fejlődésre tehát minden adottsága megvan. Melen üdvözöljük a fiatal bajnokunkat, s kívánjuk, hogy ne ez a bajnokság legyen élete legnagyobb sikerévé!

Pozitívumok egy játszmát az új bajnoktól a III. Forintos-bajnokságról és két brilliáns játszabefezésről.

FORINTOS Győző (Magyarország) — Jurij AVERBAH (Szovjetunió).
Hamburg, 1968.

1. / d4, H6 2. / c4, e6 3. / He3, Fb4 4. / Vc2, e5 5. / de: 0-0 6. / Ff4, Fe5 7. / Hf3, He6 8. / e3, d5 (Az állás természeténél jobban megfelel a b6, Fd7, Bc8 felépítés) 9. / a3, Va5 10. / Bd1, He4 11. / cd: Hc3: 12. / bc: ed: (Ugyanez az állás jött létre Portisch és Berger között (Amsterdam, 1954), s Portisch 13. Hg5 g6 14. Bd5, Va3 15. Fe4 Hd5 16. Hb7:1 támadással nyert. Valószínűleg egyik játékos sem ismerte a játszmat, különben Averbah nem ment volna bele ebbe a változatba. Forintos pedig Fortisch útját követte volna. Igaz, hogy az 6 úttja hasonló) 13. / Bd5 He7 14. / Hg5, g6 15. / Bd2: b6 16. / Fe4, Fa6 17. Ff7:1 Bf7:13. Vb3 Hd5 (Szébb lett volna a befőzés Ba f8 után. 19. Hf7: Bf7: 20. / Bd8, Kg7 21. / Fe5+ védtelennél mattal) 19. Bd5: és sötét feladta.

TANULJ KOMBINÁLNI!
Forintos-Tomovic
Beograd, 1957.

Világos: Kh3, Vb4, Bd5, Fb5
gy: a4, b2, e5, g4, h2 (9)
Sötét: Kh7, Vg1, Ba5, Ff3,
gy: b6, b7, f7, g7, h6 (9)

Forintos királya kétlépéses matton áll, de 6 következő lépni, és most ez döntő. Hétlépéses mattkombinációját a szakértő belgrádi közönséget lelkes tápra ragadtatta, ellenfelét pedig annyira megragarta, hogy bevarta a mattot, elfelejtette feladni.
Hogyan kombinált Forintos?
Tanulj kombinálni tovább megfejtesse az előző számból:
DELY-TOMPA. 27. / Hh6+! Kh5 (A huszart nem lehetett útni 28. Vg3 + matt, s Fg7-re 29. Fh6 után, Kh8-ra Vf5 után a matt nem védhető.) 28. / Hf7: +, Kh8 29. / Vh5 (Fenyegtet Fh7: háromlépéses mattal) g6 30. Fg6: h6 31. / Fh7+ és sötét feladta, mert Kh7 32. Vf5+ Kg8 33. Vg6+ Fg7 34. Fh6 folytatást és a mattot nem érdemes megvárni.

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem és a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Tanárképző Főiskola lapja. Megjelenik havonta kétszer. Felelős szerkesztő: Papp Lajos. Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 16. Telefon: 15-190. 13-500. Kiadást felel: Kovács László, a Csongrád megyei Lapkiadói Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10. Telefon: 13-116. 13-500. A lapot az intézmények pártbizottságai terjesztik. A rajt forintos. Előfizetés egy évre 17 Ft.
Szegedi Nyomda

Szöveg nélkül

Nagy András rajzai

